

Beter in beeld

Agrarisch perspectief gemeente Purmerend

Een beter beeld van de agrarische sector

Beter in beeld

Agrarisch perspectief gemeente Purmerend

Een beter beeld van de agrarische sector

Projectdetails

Projectperiode: 2026
Opgesteld door: Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken
Opdrachtgever: Gemeente Purmerend
Contactpersoon: Karen Vaartjes, projectleider Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken
Versie 3.0

Inhoudsopgave

Samenvatting	4		
Hoofdstuk 1	Het speelveld: Een beknopt beleidskader voor de agrarische sector in Beemster + Purmerend	7	
1.1	Algemeen beleidskader voor de agrarische sector	7	
1.2	Beleidskader voor agrarische activiteiten in Droogmakerij de Beemster	8	
1.3	Beleidskader voor agrarische activiteiten in De Purmer	9	
1.4	Samenvatting beleidskader	9	
Hoofdstuk 2	Een actueel beeld van de landbouw in Purmerend	11	
2.1	Historie droogmakerijen en de landbouw	11	
2.2	Actualiteit	11	
2.3	Ontwikkeling van aantallen bedrijven	11	
2.4	Type agrarische bedrijven in gemeente Purmerend anno nu (2025)	13	
2.5	Landgebruik gemeente Purmerend	15	
2.6	Dieren en dichtheid	15	
2.7	Ontwikkeling teelten	16	
2.8	Ontwikkelingen in verduurzaming van de landbouw	19	
Hoofdstuk 3	Resultaten enquête	21	
3.1	Huidige situatie	21	
3.2	Continuïteit	22	
3.3	Toekomst	22	
3.4	Ondersteuning	23	
3.5	Visie	23	
3.6	Prioriteiten	25	
Hoofdstuk 4	Conclusies	26	
Hoofdstuk 5	Aanbevelingen	28	

Voorwoord

Het buitengebied van de gemeente Purmerend bruist van het agrarisch ondernemerschap. De agrarische bedrijven beheren het buitengebied in combinatie met het produceren van agrarische producten en dragen bij aan de biodiversiteit en een aantrekkelijk (en deels werelderfgoed) landschap. De prachtige vergezichten van dit gebied met koeien, schapen, gewassen en typische lijnstructuren zijn bij uitstek typisch Nederlandse kenmerken. Hoe zorgen wij er met elkaar voor dat dit landschap ook in de toekomst behouden blijft en dat de ondernemers een goede boterham kunnen verdienen met agrarische productie en beheer van het landschap? En wat hebben zij daarvoor nodig? In deze visie schetsen wij een toekomstperspectief voor een duurzame landbouw in de gemeente Purmerend. Waarbij agrariërs als beheerder van het gebied een belangrijke rol blijven vervullen in de toekomst. Zo borgen we cultureel erfgoed, de agrarische productiefunctie, duurzame plattelandsnatuur en vitaal ondernemerschap in onze mooie polders.

Namens de begeleidingscommissie,

- Jan Uitentuis - bestuurder Water, Land & Dijken, multifunctionele landbouwer en veehouder
- Jan van Baar - LTO bestuurslid en veehouder
- Pieter van Splunter - akkerbouwer
- Astrid Francis - akkerbouwer en aardappelhandel Beemster Valery
- Daan Köhne - veehouder
- Sanne Konijn - adviseur economie Gemeente Purmerend

Samenvatting

De gemeente Purmerend beschikt over een agrarisch buitengebied dat van grote waarde is voor landschap, economie en erfgoed. De Beemster, met haar UNESCO-status, vormt het kerngebied van de landbouw en wordt gezien als de voedselkamer naast Amsterdam. In de Beemster gelden strikte regels voor ruimtelijke kwaliteit en landschapsbehoud, terwijl de Purmer meer verweven is met stedelijke ontwikkeling en onderdeel uitmaakt van het gebiedsprogramma Laag Holland. Samen dragen deze gebieden bij aan agrarische productie, beheer van het landschap en het behoud van cultuurhistorie. Dit maakt het agrarisch buitengebied van grote waarde en belang voor gemeente Purmerend.

De landbouwsector in gemeente Purmerend is de afgelopen twintig jaar aanzienlijk gekrompen in aantal bedrijven, maar bleef ruimtelijk en economisch stabiel door schaalvergroting. Melkveehouderij vormt de ruggengraat van de sector, aangevuld met akkerbouw. Hoewel het aantal bedrijven afneemt, tonen agrariërs veerkracht en blijft de sector op korte en middellange termijn levensvatbaar. Op langere termijn zijn er echter onzekerheden door regelgeving, stikstofproblematiek, erfgoedkaders en opvolgingsvraagstukken.

Uit de consultatie (middels een enquête) onder agrariërs uit de gemeente blijkt dat een deel van de ondernemers wil uitbreiden, vaak genoemd in combinatie met verduurzaming en natuurinclusiviteit. Belangrijkste voorwaarde voor uitbreiding is het hebben van opvolging. Dit lijkt voor melkveehouderij iets zekerder dan voor akkerbouw. Nieuwe neventakken worden vooral gezocht in energie (windmolens, zonnepanelen, mestvergister), B&B/overnachting en natuurbeheer. Agrariërs geven aan dat zij - om zich te kunnen ontwikkelen - duidelijke en voorspelbare regelgeving nodig hebben, evenals actieve medewerking van de gemeente met een consistent beleid. Er is frustratie over trage vergunningverlening, bureaucratie en een star erfgoedkader. De topprioriteiten van agrarische ondernemers zijn ruimte voor ondernemerschap, behoud van agrarische grond, effectief ganzenbeleid en bescherming van agrarische grond, ook voor akkerbouw (productiezekerheid).

Geconcludeerd kan worden dat de landbouwsector in de gemeente Purmerend veerkrachtig is en over een reëel toekomstperspectief beschikt, mits de juiste randvoorwaarden worden geboden. De gemeente vervult hierin een cruciale rol. Niet het bestaande beleid, maar het toekomstperspectief van de sector dient leidend te zijn, waarbij beleid kader stellend en ondersteunend wordt ingezet. Een faciliterende¹ en regisserende rol van de gemeente, in nauwe samenwerking met agrarische ondernemers, is daarbij essentieel. Agrariërs tonen bereidheid en ambitie om te verduurzamen en te innoveren, maar vragen om meer duidelijkheid in beleid, grotere

¹ Met faciliteren wordt bedoeld: ondersteunen met duidelijke kaders, voorspelbare procedures, maximale doorlooptijden voor vergunningstrajecten en maatwerk wat het kan.

ontwikkelruimte en snellere, voorspelbare procedures. Zij willen zich daarbij gesteund én erkend weten door de gemeente.

Het uitgangspunt is daarmee *behoud door ontwikkeling*: een visie die wordt gedragen door ondernemende agrariërs die kansen zien, maar ook meer initiatief mogen nemen en actief regie kunnen voeren in de dialoog met de gemeente over toekomstige ontwikkelingen.

De aanbevelingen richten zich daarom op het verminderen van regeldruk en het verbeteren van vergunningverlening, het vergroten van ontwikkelruimte door actualisatie van bestemmingsplannen en pilots voor agrarische verbreding, het versterken van de economische basis via subsidies en cofinanciering, en het verbeteren van de relatie en communicatie door gebiedsbijeenkomsten, bezoeken en marketing van lokale producten.

Het kernadvies is dat de gemeente samen met agrariërs een gemeenschappelijke toekomstvisie ontwikkelt voor het landelijk gebied. Daarbij staan boeren centraal als beheerders van landschap, erfgoed en agrarische productie. Vanuit trots op hun rol en waarde voor het gebied. De gemeente wordt uitgedaagd om van een reactieve houding te verschuiven naar een proactieve, faciliterende benadering, waarin beperkingen worden omgezet in mogelijkheden en de landbouwsector de ruimte krijgt om zich duurzaam en toekomstbestendig te ontwikkelen. De agrarisch ondernemer wordt uitgedaagd om hierin meer regie te nemen door zich te organiseren en de gemeente te voeden over welke ontwikkelingen zij zien en wat daarvoor nodig is. De wil is er!

Aanleiding

In het buitengebied komen veel grote opgaven samen die vragen om forse en structurele veranderingen (energie transitie, bodem, water, biodiversiteit, behoud van voorzieningen en leefbaarheid). De aanpak landelijk gebied vanuit het Rijk is al enige tijd geleden beëindigd en een nieuw perspectief voor de agrarische sector blijft uit. Voor de gemeente is het van belang om zicht te krijgen op het antwoord op de vraag: hoe houden we het platteland van Purmerend economisch vitaal, leefbaar en ecologisch duurzaam? In een tijd waar het debat tussen voor- en tegenstanders van de agrarische sector verhardt en (voor)oordelen stevig verankerd lijken te zijn. De Gemeente wil dat doorbreken, door het gesprek te voeren met agrarische ondernemers in het buitengebied. Door meer begrip over en weer, door samen het gemeenschappelijke belang te definiëren. Dat begint met een goede inventarisatie, van wat er lokaal speelt, welke kansen en uitdagingen ondernemers zien en welke ontwikkelingen de toekomst zullen bepalen.

De gemeente Purmerend, is sinds 2022 een fusie van de voormalige gemeenten Beemster en Purmerend. De gemeente bestaat momenteel uit 9.663 ha, waarvan het grootste deel land is nl. 9.373 ha en de rest water.

Het grootste deel daarvan bestaat uit cultuurgrond ², 5.566 ha, gelegen in de droogmakerij en het UNESCO Werelderfgoed de Beemster en de droogmakerij De Purmer en wordt beheerd door agrarische ondernemers.

Goed informeren van nieuwe raadsleden en een nieuw college

Gemeente Purmerend hecht eraan raadsleden goed te informeren over de huidige stand van zaken van de agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied van gemeente Purmerend.

Ook de uitdagingen, knelpunten en wensen van agrariërs ten behoeve van een gezond toekomstperspectief maken deel uit van de gewenste beeldvorming. Het draagt bij aan het beter bepalen van de handelingsperspectieven voor de gemeente om zo de agrarische bedrijvigheid in de toekomst verder te kunnen ondersteunen.

Bijdrage aan omgevingsvisie 2050

Daarnaast is gemeente Purmerend gestart met de ontwikkeling van haar omgevingsvisie 2050. Gelet op de substantiële omvang van de gemeente in ruimtelijke zin en de statuur van Werelderfgoed van het buitengebied de Beemster, heeft de gemeente een sterk agrarisch karakter. De gemeente wenst het agrarisch ondernemerschap daarom goed in de verdere beleidsuitwerking te verankeren. Hiervoor zijn inmiddels de nodige initiatieven ontplooid. Ook is in 2025 vanuit een burgerinitiatief Beemster Vanzelfsprekend gestart met de ontwikkeling van een visie op het gebied, op grond van gesprekken met agrarische ondernemers. We zien dit als een waardevolle aanvulling.

² Cultuurgrond: grond die geschikt is gemaakt voor of gebruikt wordt voor landbouwdoeleinden, zoals het verbouwen van gewassen en het houden van vee.

Onderzoeksvraag

Twee vragen zijn leidend geweest voor dit rapport:

1. Hoe ziet het huidig agrarische ondernemerschap in gemeente Purmerend eruit?
2. Hoe kan een gezonde economische toekomst van de agrarische sector gewaarborgd blijven èn: welke rol kan/wil de sector vervullen voor een bestendige toekomst van het landelijk gebied van gemeente Purmerend?

Leeswijzer

Dit rapport beantwoordt deze vragen aan de hand van een beknopte beleidsinventarisatie, een weergave van de huidige stand van zaken van de landbouwsector en een beeld van de verwachte ontwikkeling van de agrarische bedrijven, aan de hand van enquêtes en lokale kennis.

Vervolgens staan we stil bij de ervaren knelpunten, kansen en de benodigde ondersteuning ten behoeve van een (langdurig) economisch toekomstperspectief voor de agrarische bedrijvigheid. Het rapport sluit af met aanbevelingen en concrete stappen voor zowel de gemeente als agrariërs.

Gelet op de verdeling van het aantal agrarische ondernemers in de gemeente Purmerend (2 in de Purmer, 132 in de Beemster), ligt het zwaartepunt van deze rapportage in de Beemster.

Hoofdstuk 1

Het speelveld: *Een beknopt beleidskader voor de agrarische sector in Beemster + Purmerend*

De gemeente Purmerend, die sinds 2022 een fusie is van de voormalige gemeenten Beemster en Purmerend, hanteert een beleidskader voor de agrarische sector dat rekening houdt met de specifieke kenmerken van zowel Droogmakerij de Beemster als de Purmer. Hoewel beide droogmakerijen zijn, hebben ze zich totaal verschillend ontwikkeld. Waar de Purmer zich heeft ontwikkeld tot steeds meer stedelijke economische clusters, kenmerkt de Beemster zich door een sterke agrarische identiteit en Werelderfgoedstatus, met het merk Beemster als keurmerk voor kwaliteits- en streekproducten en innovatieve voedselkamer.

1.1 Algemeen beleidskader voor de agrarische sector

Het overkoepelende beleidskader voor de agrarische sector is gericht op het realiseren van een toekomstbestendig agrarisch en agro-economisch landschap, waarin de agrarische keten duurzaam, innovatief en economisch gezond kan functioneren. Dit omvat de overgang naar een kringlooplandbouw en natuur inclusieve landbouw.

De provinciale leidraad landschap en cultuurhistorie beschouwt de Purmer en de Beemster als droogmakerij, die doorgaans rechthoekig verkaveld is en in gebruik als grasland. Algemene provinciale ruimtelijke verordeningen en leidraden voor landschap en cultuurhistorie zijn van toepassing.

Het gemeentelijk agrarisch beleid sluit aan bij provinciale kaders, zoals de Provinciale Omgevingsvisie NH2050 en de Omgevingswet, waarin het belang van cultureel erfgoed en landschap expliciet wordt meegenomen bij ruimtelijke keuzes. Ook is er een relatie met de Voedselvisie Noord-Holland 2020–2030. Deze heeft als doel te komen tot een duurzaam voedselsysteem.

De visie benadrukt het belang van voldoende ruimte en waardering voor voedselproductie binnen het (cultuur)landschap en voor de maatschappelijke waarde van voedsel. De doelen zijn uitgewerkt langs vier pijlers:

- **Economie**
Agrarische ondernemers in de voedselketen beschikken over een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfs perspectief.
- **Ecologie**
Grondgebonden landbouw draagt bij aan ecosystemendiensten, klimaatadaptatie, vermindering van emissies, biodiversiteit en dierenwelzijn.
- **Ruimte**
Er is voldoende ruimte voor voedselproductie binnen een toekomstbestendig en herkenbaar landschap.
- **Sociaal-maatschappelijk**
In 2030 is gezonde voeding financieel bereikbaar voor alle inwoners

van Noord-Holland en is de maatschappelijke waardering voor de agrarische sector toegenomen, mede door een sterkere verbinding tussen boer en burger en tussen stad en platteland.

Binnen dit kader vervult de gemeente Purmerend een faciliterende en regisserende rol. Doel is om agrarisch ondernemerschap te ondersteunen, ontwikkelruimte te bieden waar dat kan en zo te werken aan behoud van de agrarische sector door ontwikkeling.

1.2 Beleidskader voor agrarische activiteiten in Droogmakerij de Beemster

- De Beemster heeft een UNESCO-Werelderfgoedstatus sinds 1999, en overlapt deels met de Stelling van Amsterdam (Werelderfgoed sinds 1996), wat een unieke combinatie van twee werelderfgoederen vormt. Dit brengt specifieke, strikte voorwaarden met zich mee voor ontwikkelingen die invloed hebben op de landschapsstructuur en ruimtelijkheid.
- Voedselkamer naast Amsterdam. De gemeente wil dat de Beemster de regionale en (inter)nationale markt bedient met voedsel van topkwaliteit. Korte ketens, produceren in de polder, eten in de stad. Beemster wordt beschouwd als een eeuwenoud en sterk merk voor agrarische kwaliteitsproducten, zoals kaas, groenten, aardappelen, vlees, fruit, bloemen. De gemeente wil het merk, 'met liefde geproduceerd in de Beemster' uitdragen en versterken.
- "De Gouden Regels": Deze elf principes zijn vastgelegd in de Structuurvisie Beemstermaat (2012) en het Bestemmingsplan Buitengebied 2012 en zijn cruciaal voor de omgang met het

werelderfgoed. Ze staan ruimtelijke en functionele veranderingen toe binnen de historische hoofdstructuur.

- Bestemmingsplan Buitengebied Beemster 2012 – Partiële herziening 2021: Dit plan regelt grondgebruik en bouwactiviteiten. Na een eerdere waarschuwing oordeelde de Raad van State dat de aanpassingen van de gemeente onvoldoende duidelijk waren. Na herzieningen in november 2024 bleek het nog niet voldoende handhaafbaar. In december 2025 heeft de Raad van State de planregels verder aangescherpt. Zo is nu bepaald dat gronden vóór de gevel niet als erf gelden en daar geen vergunning vrije bebouwing is toegestaan. Ook zijn specifieke kwaliteitseisen rechtstreeks in de planregels opgenomen. Gemeente Purmerend zal de aanpassingen moeten verwerken in het bestemmingsplan.

Opgaven voor de Beemster droogmakerij:

- Agrarisch landschap: de boer als beheerder van het cultuurlandschap met een economisch gezonde bedrijfsvoering, in balans met ecologie, maatschappelijke opgaven en de Beemster kernkwaliteiten.
- Waterberging: aanpassing van watersystemen op extreme weersituaties vraagt flexibiliteit van boer en burger.
- Energietransitie: geen grootschalige windenergie in de polder. De toepassing van grondgebonden zonnepanelen in het agrarische buitengebied is beperkt tot de agrarische bouwvlakken en onder stringente voorwaarden.
- Toerisme, recreatie en beleefbaarheid van het landschap. De beleefbaarheid vraagt om creativiteit om het verhaal op een goede manier te vertellen en ervaren.

- Communicatie en bewustzijn over kernkwaliteiten bewaken, ook bij nieuwe gemeentebesturen.
- De stolpboerderijen: behoud en verduurzaming van stolpen en wensen van bewoners inpassen in landschappelijke structuur.
- VAB (Vrijkomende agrarische Bebouwing): Gemeente Purmerend wil beleid formuleren rondom vrijkomende agrarische bebouwing op erven om zo beter in te spelen op individuele wensen van erfeigenaren.
- Woningbouw: De Beemster heeft ook een woningbouwopgave, kernkwaliteiten en omgevingskwaliteiten worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

1.3 Beleidskader voor agrarische activiteiten in De Purmer

Hoewel de Purmer ook genoemd wordt als een droogmakerij, is het beleidskader voor de agrarische sector hier minder gedetailleerd beschreven dan voor de Beemster, met name vanwege het ontbreken van de UNESCO Werelderfgoedstatus.

- De Purmer maakt samen met de Beemster deel uit van de 13 deelgebieden van Laag Holland. Binnen het Gebiedsprogramma Laag Holland worden doelstellingen voor 'agri & food' geformuleerd die streven naar een evenwichtige balans tussen economische, ecologische, ruimtelijke en sociale perspectieven in de voedselproductie.
- In tegenstelling tot de Beemster, waar de landbouw meer grootschalig is en wereldspelers zoals CONO Kaasmakers gevestigd

zijn, lijkt de Purmer meer de 'stadse' kant van de fusiegemeente Purmerend te vertegenwoordigen, met focus op andere economische clusters zoals IT, circulaire maakindustrie en zorg.

1.4 Samenvatting beleidskader

Samenvattend is het beleidskader voor de agrarische sector in de gemeente Purmerend fundamenteel anders voor de Beemster dan voor de Purmer, primair door de UNESCO Werelderfgoedstatus van de Beemster. Voor de Beemster is het beleid sterk gericht op het behoud en de ontwikkeling van zijn Werelderfgoedstatus als een productielandschap en voedselkamer naast Amsterdam. Met strengere regels en gedetailleerde kaders die agrarische ontwikkelingen zorgvuldig moeten inpassen. Voor de Purmer gelden de bredere provinciale en regionale kaders, met minder specifieke beperkingen en focus op synergie met de stedelijke economische clusters van Purmerend.

Gebruikte bronnen:

- Provincie Noord-Holland 'voorverkenning Agenda agrarische toekomst van de Beemster'.
- Economische visie Beemster + Purmerend #datwerkt
- Beemstermaat Structuurvisie van de gemeente Beemster
- Beemsterwaarden overgedragen, Mooi Noord-Holland
- Noord-Hollands Dagblad dinsdag 21 oktober 2025 'Raad van State past mogelijk zelf plan voor Beemster aan: 'wij willen meer bescherming voor het Werelderfgoed'.
- Provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
- Voedselvisie Noord-Holland 2020-2030

Hoofdstuk 2

Een actueel beeld van de landbouw in Purmerend

2.1 Historie droogmakerijen en de landbouw

Van oorsprong zijn beide droogmakerijen veengebieden, die ca 400 jaar geleden (De Beemster in 1612 en De Purmer in 1622) werden drooggelegd. Omdat de Purmer te nat bleek door hoge waterstanden voor akkerbouw, schakelden boeren over op grasland en veeteelt. Tot laat in de 20^e eeuw bleef het grootste deel in gebruik voor intensieve veehouderij en graslandbeheer. Door verstedelijking van de Purmer zijn er nu nog slechts 2 melkveebedrijven actief.

In de Beemster werd de vruchtbare kleibodem direct in gebruik genomen voor gemengde akkerbouw en veeteelt. Al snel vestigden zich welgestelde boeren in stolpboerderijen en kozen zij vooral voor melkvee en kaasproductie, o.a. ten behoeve van Amsterdam, als speerpunt. Tot ver in de 20^e eeuw bleef de Beemster intensief in gebruik door melkveebedrijven en in iets mindere mate door akkerbouwbedrijven.

³ Cultuurgrond: grond die geschikt is gemaakt voor of gebruikt wordt voor landbouwdoeleinden, zoals het verbouwen van gewassen en het houden van vee.

2.2 Actualiteit

De actualiteit is dat een aantal regels uit het Bestemmingsplan Buitengebied als knellend en beperkend worden ervaren voor de agrarische sector, met name in de Beemster. Een deel van de agrariërs stelt dat er geen goede balans is tussen bedrijfsvoering en de kernkwaliteiten van het werelderfgoed; uit gesprekken blijkt dat daarin niet zozeer discussie is over die waarden zelf, maar wel over de manier waarop er mee kan/mag worden omgegaan.

2.3 Ontwikkeling van aantallen bedrijven

Aantallen bedrijven tot en met 2024

Om een eerste beeld te krijgen van de ontwikkeling van de agrarische sector in het buitengebied is gebruikgemaakt van (openbaar) beschikbare CBS-gegevens. Hieruit blijkt dat het aantal landbouwbedrijven in de gemeente tussen 2005 en 2024 daalde met 38%, van 202 naar 130 bedrijven. Op basis van Kamer van Koophandel-gegevens komt het totaal in 2025 op 134 bedrijven. In Provincie Noord-Holland daalt het aantal bedrijven vergelijkbaar, terwijl Nederland relatief sneller daalt (-44%). Het oppervlak cultuurgrond³ bleef in de gemeente redelijk stabiel, met een lichte daling van 6.040 ha naar 5.660 ha (-6%), vooral als gevolg van woningbouw. In Noord-Holland en Nederland is de daling van cultuurgrond sterker, respectievelijk -8% en -7%.

Veehouderij

Het aantal melkveebedrijven in de gemeente Purmerend neemt van 2005 tot 2024 af van 75 tot 50, een daling van 33% (CBS). Landelijk en provinciaal (NH) is er een daling met 41% landelijk en 38% voor Noord-Holland.

Akkerbouw⁴

Het aantal bedrijven in de akkerbouw in gemeente Purmerend is na een daling in 2020 van 26% in 2024 op hetzelfde niveau als in 2005 met 50. Landelijk gezien is de daling 12%, in provincie Noord-Holland 18%.

Tuinbouw (open grond)⁵

Het aantal bedrijven in de tuinbouw in gemeente Purmerend is van 32 in 2005, na een daling tot 18 in 2015 stabiel gebleven op 30 in 2024. Landelijk gezien is er een gestage daling te zien van 23%, in provincie Noord-Holland is dat zelfs -44%.

Verdwenen zijn de pure bloembollen-, knollen- en bloemkwekerij bedrijven met een hoofdvestiging in Gemeente Purmerend. Wel zijn er 2 gemengde agrarische bedrijven, die ook bollen kweken. Bedrijven met boomkwekerijgewassen/vaste planten zijn toegenomen van 1 tot 10 in de Beemster. Het telen van fruit op open grond blijft nagenoeg gelijk evenals de teelt van tuinbouwgroenten met 10 bedrijven.

We zien overall een daling van het aantal agrarische bedrijven dat echter gepaard gaat met een geringere daling aan oppervlak cultuurgrond. Dit kan

wijzen op schaalvergroting⁶, stoppende bedrijven door uitkoop of gebrek aan opvolging. Grond wordt overgenomen door andere agrarische bedrijven (in of buiten het gebied) of in pacht uitgegeven. In gemeente Purmerend blijft het aandeel cultuurgrond vrijwel in stand.

Bovenstaande CBS-gegevens geven een redelijk betrouwbare indicatie. Echter bij een gemengd bedrijf kan er sprake zijn van meerdere ⁷hoofdtakken en komt de optelsom van alle bedrijfstakken samen hoger uit dan aantal bedrijven.

⁴ Akkerbouw: het telen van gewassen op akkers (bouwland), vaak op grote percelen, meestal voor menselijke consumptie of veevoer. Voorbeelden zijn granen, tarwe, mais, aardappelen, peulvruchten en suikerbieten.

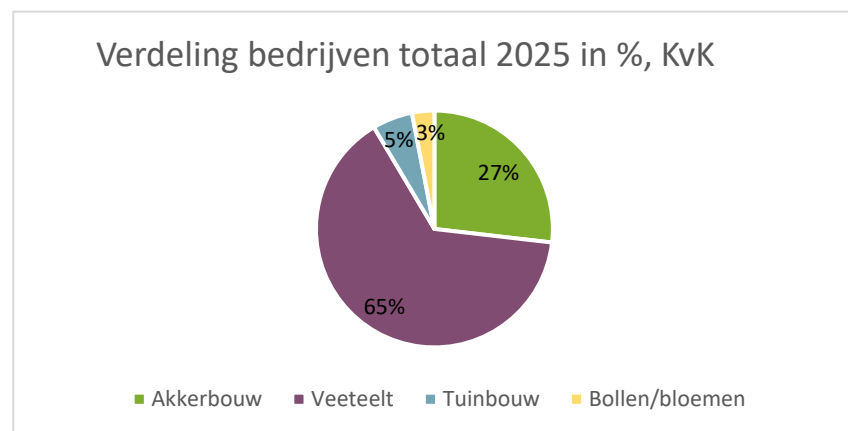
⁵ Tuinbouw open grond: een vorm van tuinbouw waarbij gewassen in de volle grond worden geteeld, veelal groenten, fruit, bloemen, bollen en planten. Voorbeelden zijn kool, wortelen, aardbeien, tulpen, sierplanten.

⁶ Schaalvergroting: het proces waarbij het aantal bedrijven afneemt, maar de gemiddelde omvang per bedrijf toeneemt, door bijvoorbeeld uitbreiding van het areaal, aantal dieren of productiecapaciteit of een combinatie.

⁷ Hoofdtak: de primaire activiteit van een landbouwbedrijf, gebaseerd op het grootste aandeel in productie of omzet.

2.4 Type agrarische bedrijven in gemeente Purmerend anno nu (2025)

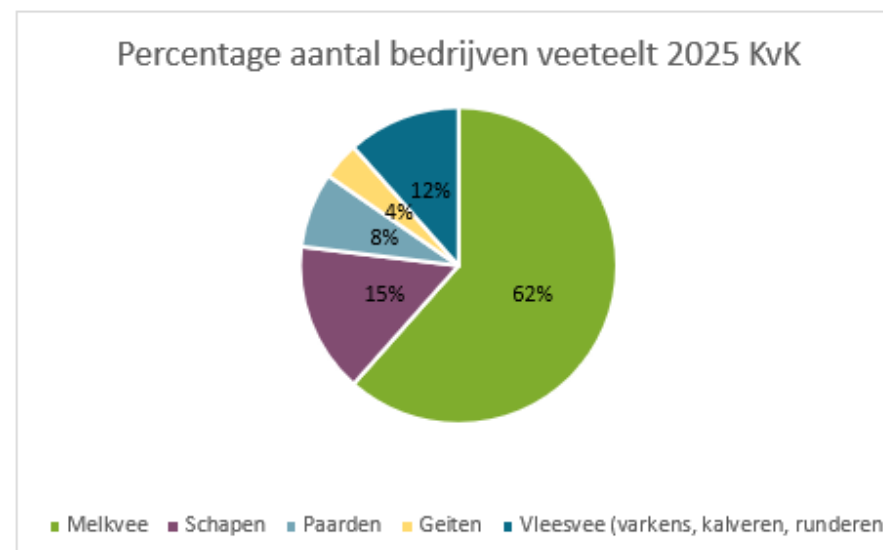
Op basis van de meest recente KvK-gegevens (2025) is het aantal agrarische bedrijven in de gemeente verdeeld over veeteelt, akkerbouw, tuinbouw en bollen/bloemen (zie figuur 1). Veeteeltbedrijven vormen met 65% het grootste aandeel, gevolgd door akkerbouw (27%), terwijl tuinbouw en bollen/bloemen respectievelijk 5% en 3% bedragen. Dit geeft een iets ander beeld dan de in paragraaf 2.2 gehanteerde CBS-cijfers tot en met 2024. Het komt echter wel goed overeen met de uitkomsten van de enquête, die in paragraaf 3.1 getoond worden en lijken ons daarom een juist beeld te geven. Het overzicht betreft bedrijven gevestigd in de gemeente, vaak met nevenactiviteiten (bijvoorbeeld melkveehouderij gecombineerd met bollenteelt of akkerbouw). Bedrijven met hun hoofdvestiging buiten de gemeente, die grond in de Beemster huren, zijn niet meegenomen vanwege de dynamische en moeilijk te volgen gronduitwisseling.

Figuur 1: Verdeling aantal bedrijven totaal 2025 KvK

Veeteelt uitgelicht

De meeste veeteeltbedrijven hebben melkveehouderij als hoofdactiviteit (62%). Op afstand gevolgd door het houden van schapen (15%), vleesvee (12%), paarden (8%) en geiten (4%) (zie figuur 2). Er is één varkenshouderij in de Beemster.

Figuur 2: Percentage aantal bedrijven veeteelt 2025 KvK

Akkerbouw uitgelicht

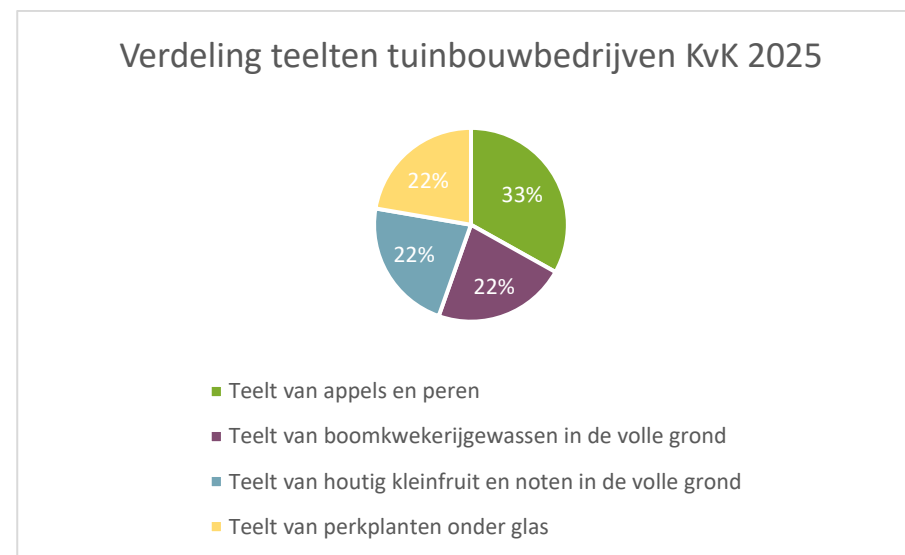
Volgens gegevens uit 2025 van de KvK zijn de meeste akkerbouwbedrijven actief met teelt van aardappelen en overige wortel- en knolgewassen (22%). Er is een redelijk gelijke verdeling van diverse gewassen. Ook zijn er gemengde bedrijven (14%), die zich met zowel akkerbouw, tuinbouw als het houden/fokken van dieren bezighouden (zie figuur 3).

Figuur 3: Verdeling teelten akkerbouwbedrijven 2025 KVK

Tuinbouw uitgelicht

In de tuinbouw gaat het om een gering aantal bedrijven, die nagenoeg gelijk verdeeld zijn over de vier soorten teelten (figuur 4).

Figuur 4: Verdeling teelten tuinbouwbedrijven KvK 2025

2.5 Landgebruik gemeente Purmerend

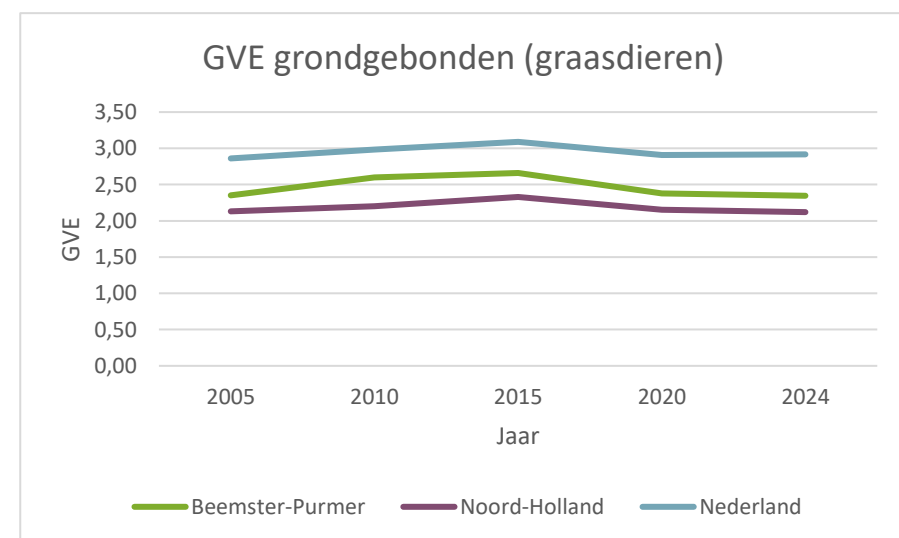
Waar Noord-Holland vroeger een mix had van akkerbouw, tuinbouw en veehouderij, zie je nu sterkere specialisatie clusters in bloementeelt/glastuinbouw en daarnaast hoofdzakelijk melkveehouderij. Er zijn minder gemengde bedrijven en kleinschalige akkerbouwers. Ook activiteiten als fruitteelt en vollegrondsgroenten dalen in Noord-Holland. Opvallend is dat tuinbouw op volle grond in gemeente Purmerend een sprong maakt van 40% groei, naar 152 ha in 2024, zij het dat dit relatief gezien een klein deel van het totale gebruik vormt (2,5% van het totale oppervlak cultuurgrond in Purmerend). Dit kan verklaard worden door toegenomen activiteiten van agrarische ondernemers van buiten de gemeente.

Verreweg het grootste deel van de totaaloppervlakte cultuurgrond is in gebruik als grasland. Dit aandeel is in gemeente Purmerend vanaf 2005 licht gedaald met 5,5% van 4.427 ha (2005) naar 4.176 ha in 2024. Landelijk ligt deze daling op 4%, in Provincie Noord-Holland op 7,5%. In de akkerbouw is een daling te zien van 1.250 ha naar 900 ha, een afname van 28% binnen de gemeente Purmerend. Een belangrijk deel van deze afname is toe te schrijven aan woningbouw.

2.6 Dieren en dichtheid

De melkveehouderij is zoals gezegd de grootste sector binnen de landbouw van gemeente Purmerend. Deze bedrijven zitten op twee na allemaal in de Beemster. Het aantal melkkoeien is sinds 2005 gestegen en laat in 2024 een lichte daling zien. In 2005 waren er 75 bedrijven in Purmerend met 4.673 melk- en kalfkoeien in 2024 nog 50 met 6.456 melk- en kalfkoeien (CBS).

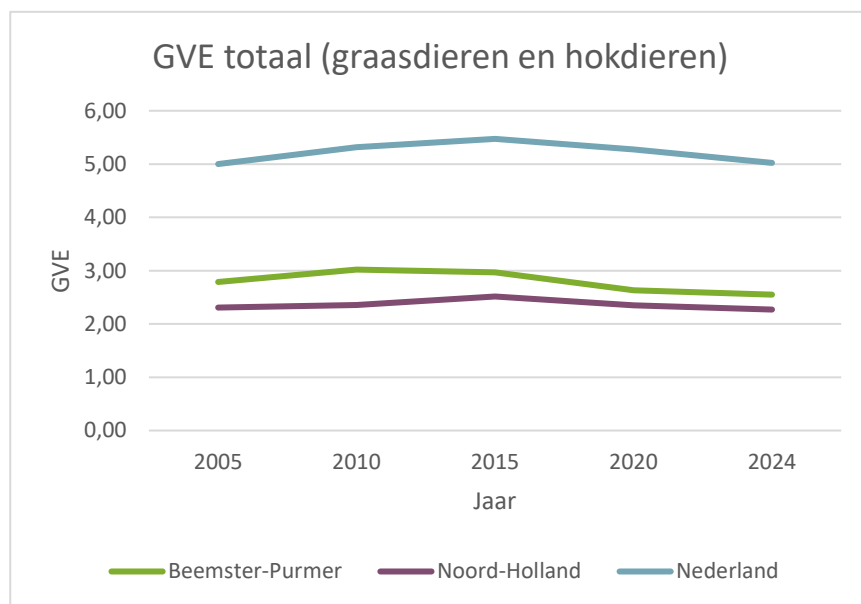
Uit figuur 5 blijkt dat het aantal GVE⁸ van grondgebonden dieren (graasdieren) in de gemeente Purmerend iets hoger ligt dan het gemiddelde in Noord-Holland, maar lager dan het landelijke gemiddelde.

Figuur 5: GVE Grondgebonden

⁸ GVE: Grootvee eenheid: een rekenmaat om verschillende soorten vee om te rekenen naar één standaardmaat. 1 GVE = 1 volwassen melkkoe. Ter vergelijking: jongvee = 0,5 GVE, schaap = 0,1 GVE, paard = 0,8 GVE.

In figuur 6, waarin zowel graasdieren als hokdieren zijn meegenomen, ligt Purmerend iets boven het niveau van Noord-Holland. Het verschil met het landelijke gemiddelde is daarbij duidelijk groter dan in figuur 5. Deze cijfers laten zien dat gemeente Purmerend minder intensieve veehouderij heeft dan gemiddeld in Nederland. De gemeente is vooral sterk in graasdieren (melkvee) en heeft weinig intensieve veehouderij (hokdieren zoals varkens en pluimvee).

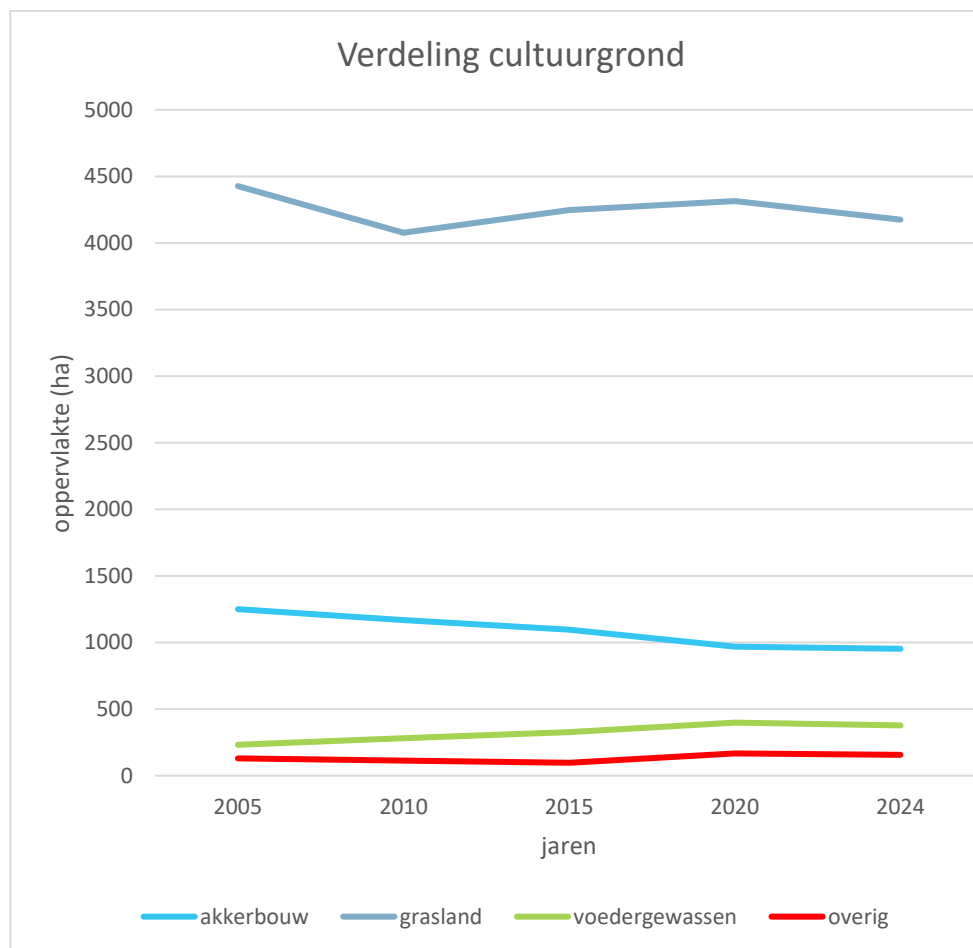
Figuur 6: GVE totaal

2.7 Ontwikkeling teelten

De Beemster heeft een rol als voedselkamer naast Amsterdam en als agrarisch productielandschap. In figuur 7 is een verdeling gemaakt van de beschikbare cultuurgrond over 4 hoofdvormen van teelt: akkerbouw, grasland, voedergewassen en overig (open grond tuinbouw en glastuinbouw).

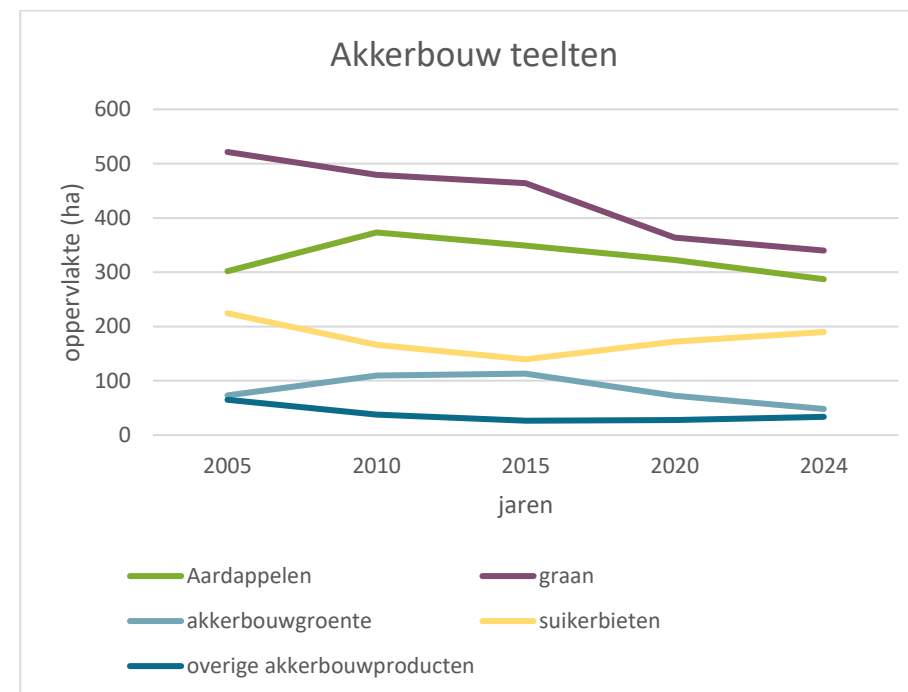
Het grootste deel van de totale productie op cultuurgrond is bestemd voor veevoer (grasland en voedergewassen), zoals in figuur 7 te zien is.

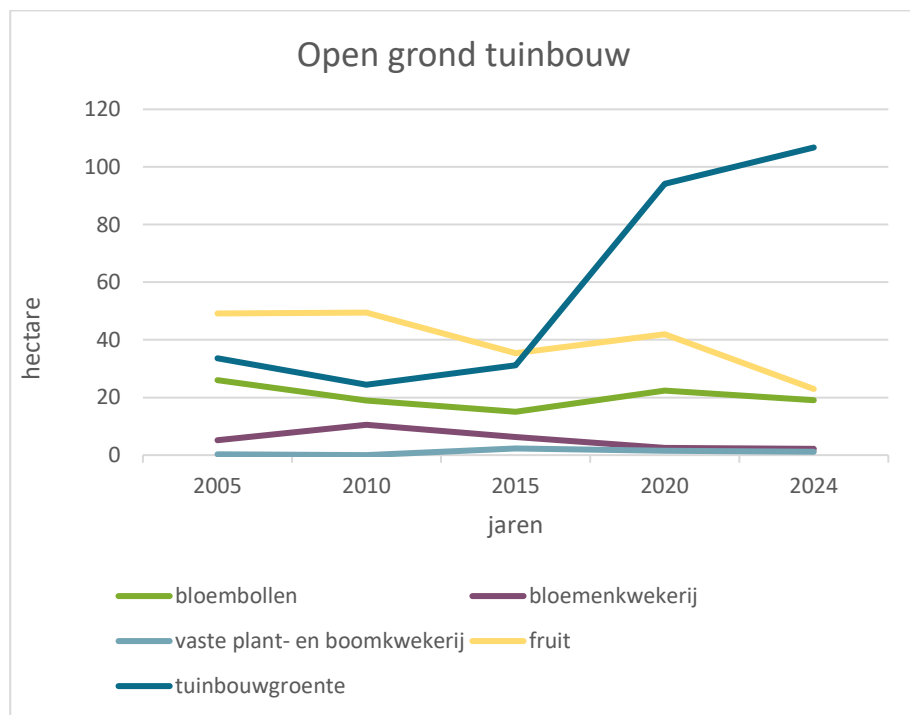
Figuur 7: Verdeling cultuurgrond

Als we inzoomen op de verdeling binnen akkerbouw (figuur 8) is te zien dat de meeste hectares gebruikt worden voor de productie van graan, gevolgd door aardappelen en suikerbieten. Ook is te zien dat de oppervlakte gestaag daalt, hetgeen in lijn is met de afname van cultuurgrond ten behoeve van akkerbouw (paragraaf 2.4). Voor de functie van voedselproductie, voor teeltrotatie en de economische balans is het behoud van een sterke akkerbouw wenselijk.

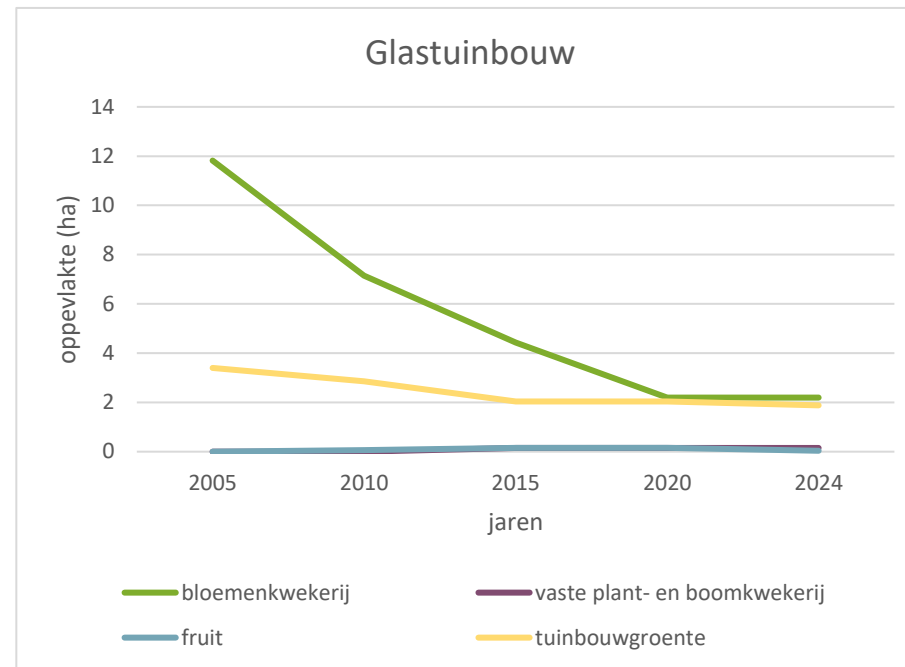

Figuur 8: Akkerbouw teelten

Naast voedselproductie uit akkerbouw, vindt er ook voedselproductie plaats via tuinbouw op open grond en glastuinbouw. In figuur 9 is te zien dat er een forse toename is van het aantal hectares dat gebruikt wordt voor tuinbouwgroenten, waaronder onder andere: aardappelen, wortelen, koolgewassen, uien en prei vallen. Dit kan verklaard worden door toegenomen activiteiten van agrarische ondernemers van buiten de gemeente.

Figuur 9: Open grond tuinbouw

Figuur 10: Glastuinbouw

In figuur 10 is te zien dat de glastuinbouw qua omvang in hectares sterk is afgenomen sinds 2005. Vanaf 2020 is het aantal stabiel en van zeer beperkte omvang.

2.8 Ontwikkelingen in verduurzaming van de landbouw

Er zijn diverse projecten en initiatieven binnen gemeente Purmerend met de focus op het verduurzamen van de landbouw en versterken van biodiversiteit. Hieronder volgt een aantal van deze projecten en initiatieven.

Sinds ca. 2020 experimenteert een studiegroep van melkveehouders uit de Beemster met regeneratieve landbouw, waarin roterende beweiding, bodemverbetering en kringlooplandbouw centraal staan. Hierdoor wordt bodemkwaliteit en biodiversiteit versterkt.

Een aantal agrariërs (24) is ook aangesloten bij Vereniging Agrarisch- Natuur en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken ten behoeve van verbetering van de biodiversiteit door agrarisch natuur en landschapsbeheer. Zij hebben in 2025 pakketten afgesloten op in totaal 339 ha, waarbij bodemverbetering door gebruik van ruige mest en het inzaaien van vanggewas in de akkerbouw de belangrijkste maatregelen zijn, naast o.a. het inzaaien van kruidenrijke akkerranden en vogelakkers. De verwachting is dat het areaal⁹ in 2026 verder zal toenemen.

Een aansprekend maar vooral ook zeer zichtbaar project, is de Beemster in Bloei. Dit is tot stand gekomen door een samenwerking van vele partijen, waaronder CONO Kaasmakers, Rabobank, Gemeente Purmerend, Water, Land & Dijken en de Beemsterling. Het is een project dat in 2022 gestart is en waarmee bloemenranden in de Beemster worden gerealiseerd (zie foto op de omslag), ter ondersteuning van de biodiversiteit.

⁹ Areaal: totale oppervlak van in dit geval specifieke gewassen

Daarnaast zijn er melkveehouders die meedoen aan het Caring Dairy programma van de CONO Kaasmakers en het Planet Proof programma van Campina, die via bonussystemen inzetten op verbeteringen voor thema's als dierenwelzijn, klimaatverandering, biodiversiteit en Boer & Maatschappij. Er zijn ook enkele akkerbouwers met een Planet Proof certificaat voor afzet van tafelaardappelen en spruiten.

Ook zijn er agrariërs die meedoen aan initiatieven als 1001 ha van Urgenda en LTO. Dit initiatief biedt agrariërs fors verlaagde tarieven op inzaai- en plantgoed, met als doel agrariërs te laten experimenteren met kruidenrijk grasland, groenbemesters¹⁰ ten behoeve van meer biodiversiteit, bodemgezondheid en koolstofbinding.

In opdracht van Gemeente Purmerend voert Water, Land & Dijken het project 'Biodiversiteit op het boerenerf' uit. Met dit project wordt advies gegeven aan de agrariër voor het versterken van de biodiversiteit op het boerenerf door het aanplanten van bomen, struiken, vaste planten en plaatsen van nestkasten. Het budget voor de aanschaf van het plantgoed komt vanuit Gemeente Purmerend. Het project loopt sinds 2024 en inmiddels hebben ruim 30 bedrijven deelgenomen.

In Noord-Holland zijn volgens het CBS in 2022 123 bedrijven biologisch gecertificeerd, van de in totaal 3.376 landbouwbedrijven. In 2015 waren dat er 106. Er zijn in 2022 29 bedrijven in omschakeling, in 2015 waren dat er 24. Om hoeveel bedrijven het gaat binnen de gemeente Purmerend is niet

¹⁰ Groenbemester: een gewas dat geteeld wordt om de bodem te verbeteren. Het wordt ingezaaid tussen hoofdteelten door of in rustperiodes en daarna ondergewerkt.

bekend, duidelijk is wel dat het aantal langzaam groeit en nog niet substantieel is.

Hoofdstuk 3

Resultaten enquête

We schetsen onderstaand een beeld, dat is verkregen aan de hand van een onder 121 bedrijven uitgezette enquête. Het totaal van de doelgroep bedroeg 134. Van 13 bedrijven konden wij geen juiste gegevens vinden. Aan deze enquête deden uitsluitend agrarische bedrijven mee, gevestigd in de gemeente Purmerend. In totaal deden 79 bedrijven mee aan de enquête.

Opgemerkt zij dat de het buitengebied van gemeente Purmerend zich kenmerkt door veel uitwisseling van grond tussen akkerbouw en melkveehouderij. Door agrarische bedrijven van buiten het gebied wordt grond gebruikt, hetzij in eigendom, hetzij in pacht. Deze zijn buiten beschouwing gelaten.

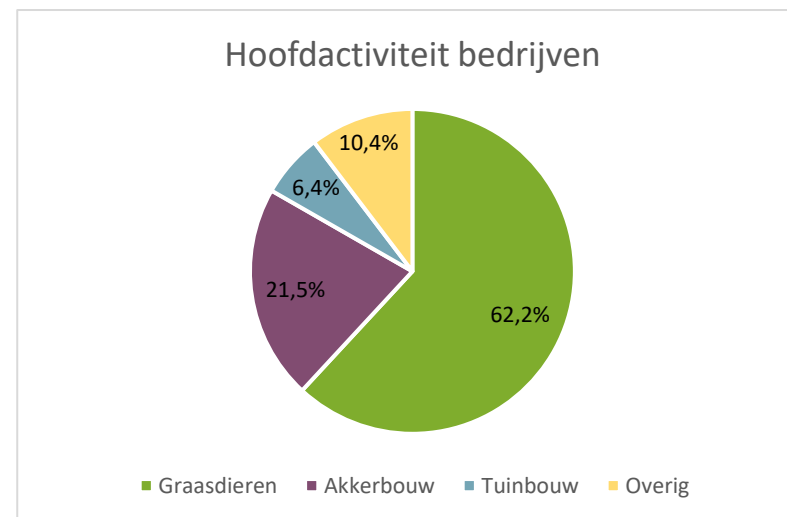
De enquête is opgedeeld in 6 thema's:

1. Huidige situatie
2. Continuïteit
3. Toekomst
4. Ondersteuning
5. Visie
6. Prioriteiten

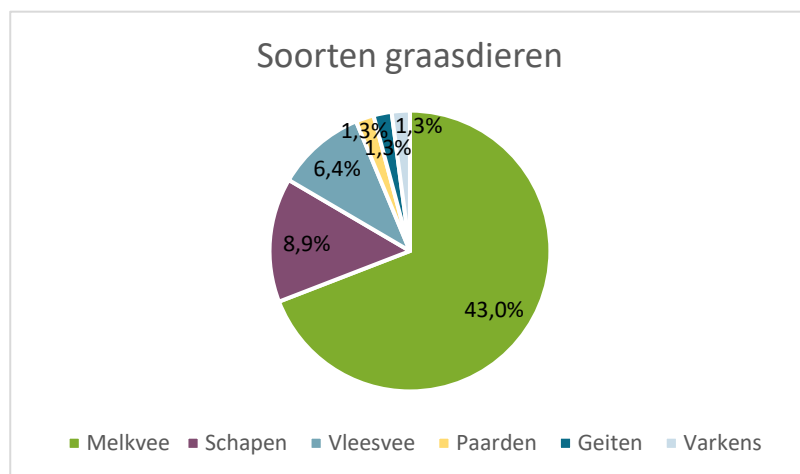
Aan de hand van deze thema's wordt een samenvatting gegeven van de resultaten uit de enquête.

3.1 Huidige situatie

In figuur 11 is te zien wat de verdeling is van de hoofdactiviteiten onder de respondenten. Omdat deze verdeling goed overeenkomt met de verdeling volgens de Kvk voor 2025 (zie paragraaf 2.4) zijn de uitkomsten representatief voor de totale doelgroep. De grootste groep met 62% zijn de graasdieren, gevolgd door 21% akkerbouw. Onder 'overig' vallen zelf ingevulde antwoorden zoals: zorgboerderij, bomenhandelaar en verkoop grasgewas, kruiden en perk planten. In figuur 12 is de uitsplitsing te zien van de soorten graasdieren. Melkvee komt het meest voor met 43%, gevolgd door schapen met 9%. Paarden, geiten en varkens komen het minst voor als hoofdtak.

Figuur 11: Hoofdactiviteit bedrijven

Figuur 12: Aantal graasdieren

Naast de genoemde hoofdactiviteiten zijn er 61 respondenten die zich bezighouden met neventakken. Schapen, energie (zonnepanelen), baan buiten de deur en natuurbeheer zijn de meest voorkomende neventakken.

3.2 Continuïteit

De grootste groep (39%) zit qua fase op voortzetting op huidige schaal. Gevolgd door 24% groei/uitbreiding en 20% geeft aan bezig te zijn met het overdragen van het bedrijf naar de volgende generatie. Er is een krimp te zien van 15%, waarvan 14% in de afbouw fase en 1% geeft aan te stoppen op korte termijn.

Van de 79 bedrijven, geeft 43% aan dat er een opvolger aanwezig is voor het bedrijf. Dit ligt in lijn met de landelijke (2023) ontwikkeling. 23% heeft geen opvolger, 16% weet het nog niet zeker en bij 11% is opvolging nog niet aan de orde. Er is een duidelijk verschil te zien tussen de opvolging percentages van akkerbouwbedrijven en melkveebedrijven. Waar 56% van de melkveehouders opvolging heeft, is dat 41% bij akkerbouw. 24% van de akkerbouwers geeft aan geen opvolging te hebben, tegenover 6% van de melkveehouders.

3.3 Toekomst

Een grote meerderheid (70%) geeft aan geen neventakken te ontwikkelen komende periode. Van de 30% die wél neventakken willen ontwikkelen, geeft 25% aan zich te focussen op energie (windmolens, zonnepanelen, mestvergister etc.). Gevolgd door B&B/overnachting en natuurbeheer, allebei met 9%.

Om het bedrijf verder te kunnen ontwikkelen, geven de respondenten aan dat er minimaal drie randvoorwaarden noodzakelijk zijn. Op de eerste plaats staat de behoefte aan duidelijke, voorspelbare en flexibele regelgeving op het gebied van vergunningen en daarbij de behoefte aan gemeentelijke medewerking. Ondernemers willen helderheid over wat wel en niet is toegestaan, en ervaren dat vergunningverlening sneller en soepeler zou kunnen verlopen.

Ten tweede benadrukken de respondenten het belang van een consistent overheidsbeleid. Zij ervaren onzekerheid over de interpretatie van beleid en geven aan behoefte te hebben aan duidelijke richting, advies en een

betrouwbaar beleidskader. Ook de beschikbaarheid van fysieke ruimte, zoals bouwblokken of uitbreidingsmogelijkheden, wordt hierbij als belangrijke voorwaarde genoemd.

Tot slot vormt het aspect financiële middelen een belangrijke drempel voor ontwikkeling. Investerings in verbouwingen, uitbreidingen of nieuwe bedrijfsactiviteiten zijn lastig te realiseren zonder voldoende kapitaal of een stabiele economische basis.

3.4 Ondersteuning

Waardering van de rol van de gemeente

Uit de resultaten blijkt dat ruim 60% van de respondenten neutraal is over de rol van de gemeente. Ongeveer 10% is positief, terwijl iets meer dan 20% een negatieve waardering afgeeft. In de open toelichtingen klinkt echter duidelijk een negatief sentiment door, gekenmerkt door gevoelens van frustratie en ontevredenheid. Respondenten noemen onder andere het trage vergunningverleningsproces, een gebrek aan slagkracht binnen de gemeentelijke organisatie en een ervaren polarisatie tussen stad (gemeente) en platteland. Daarnaast wordt de Werelderfgoedstatus door sommigen beschouwd als star en niet aansluiten aan de lokale praktijk. Hoewel de negatieve groep relatief klein is, laat zij zich nadrukkelijk horen.

Waardering van de rol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)

Bij de beoordeling van HHNK geeft bijna 50% van de respondenten aan neutraal te zijn. Ongeveer 20% is positief en bijna 30% beoordeelt de rol van HHNK negatief. Net als bij de gemeente overheerst in de mondelinge

en schriftelijke toelichtingen een kritische toon. De respondenten ervaren HHNK regelmatig als kostbaar, bureaucratisch, sterk ecologisch gedreven en onvoldoende afgestemd op de agrarische realiteit. Ook wordt het onderhoud van sloten en bermen door veel respondenten als ontoereikend beoordeeld. Tegelijkertijd waarderen zij het contact met buitendienstmedewerkers juist wél positief, waarbij wordt benadrukt dat deze medewerkers praktisch meedenken en goed bereikbaar zijn.

3.5 Visie

Op de vraag hoe de respondenten hun bedrijf in 2035 zien, konden ze kiezen uit meerdere antwoordopties. De meest genoemde optie, met 29 stemmen, is groei, door uitbreiding van percelen of de hoofdactiviteit. Daarnaast scoorde het thema verduurzaming (energieneutraliteit, circulaire bedrijfsvoering en klimaatadaptatie) hoog met 25 stemmen. Veel respondenten koppelen hun groeistrategie aan verduurzaming en natuurinclusiviteit (20 stemmen). Ook samenwerking met andere boeren en binnen ketens wordt vaak genoemd, met 21 stemmen.

Voor de lange termijn (2050) is het beeld minder eenduidig. Veel respondenten geven in de open vraag aan geen duidelijke visie te hebben, onder andere door de grote onzekerheid over politieke en beleidsontwikkelingen. Een deel van de ondernemers ziet geen toekomst voor hun bedrijf, vanwege het ontbreken van opvolging of vanwege ontwikkelingen in groen- en klimaatbeleid. Ondernemers die wél een langetermijnvisie hebben, koppelen deze voornamelijk aan opvolging, verduurzaming, modernisering of verbreding van hun bedrijfsactiviteiten.

Kansen en bedreigingen landelijk gebied

Uit de meerkeuze vraag wat de respondenten zien als kansen voor het landelijk gebied is een duidelijke top twee te zien:

1. Sterke en toekomstbestendige agrarische sector als voedselproducent (55 stemmen).
2. Behoud van agrarisch cultuurlandschap met de boer als beheerder van openheid en kernwaarden (53 stemmen).

De respondenten signaleren daarnaast ook bedreigingen. De top drie wordt gevormd door:

1. Ganzenoverlast (51 stemmen).
2. Strengere regelgeving en administratieve lasten (48 stemmen).
3. Verstedelijking en druk op landbouwgrond, beperkte rol voor agrarische bedrijven (45 stemmen).

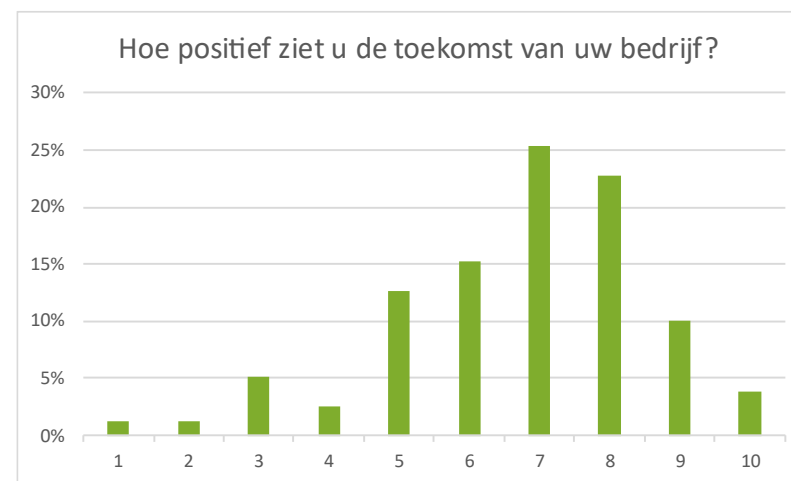
Respondenten geven aan dat de gemeente concreet kan bijdragen aan het realiseren van kansen en het beperken van bedreigingen op de volgende manieren:

- Vergunningverlening sneller en praktischer — versoepeling, minder bureaucratie, voorspelbaarheid.
- Behoud agrarische grond en open landschap — geen extra woningbouw in de Beemster; polder als agrarisch gebied behouden.
- Faciliteren van innovatie en verduurzaming — ruimte voor kleinschalige wind/energie, mestvergisters, nevenactiviteiten.
- Ondersteuning bij bedrijfsvoering op individueel niveau — hulp bij vergunningstrajecten, financiële steun voor (kleinschalige) investeringen afgestemd op het bedrijf en situatie.

- Faunabeheer praktisch aanpakken — ganzenbeheer en bestrijding plaagdieren.
- Regionale afzet en marketing — lokale voedselprogramma's, voedselknooppunt en marketing voor streekproducten.
- Transparantie en regierol van gemeente — heldere beleidskaders, consistente uitvoering, gemeente als facilitator/regisseur.

Waardering toekomstperspectief

In figuur 13 is te zien dat de meerderheid gemiddeld positief is over de toekomst van hun bedrijf.

Figuur 13: Cijfer hoe positief ziet u de toekomst van uw bedrijf?

3.6 Prioriteiten

De top vier belangrijkste thema's voor de toekomst van het bedrijf zijn volgens de respondenten:

1. Ruimte voor ondernemerschap (52 stemmen)
2. Behoud agrarische grond voor lokale agrarische ondernemers (37 stemmen)
3. Ganzenbeleid (27 stemmen)
4. Bescherming agrarische grond, voedselzekerheid (26 stemmen)

De bovenstaande thema's samen kun je samenvatten als behoud en bescherming van agrarische grond en ondernemerschap.

Knelpunten en oplossingen

Uit de antwoorden van de respondenten komen een 5-tal knelpunten naar voren voor het agrarisch ondernemerschap:

1. Regeldruk, wet- en regelgeving, overheidsbeleid
2. Stikstof, PAS, beperkingen vergunningen
3. Kosten & rendement
4. Ontbreken van ruimte en ontwikkelingsmogelijkheden
5. Mestbeleid, derogatie afschaffing

De respondenten zien de belangrijkste oplossing vooral in meer vrijheid en ruimte voor ondernemerschap en minder regelgeving, oplossing van het stikstof probleem, aangevuld met duidelijke langetermijnvisie, consistent beleid en ruimte voor grond (pacht/koop) en grondverbetering.

Rol gemeente

De respondenten zien meerdere rolmogelijkheden voor de gemeente om te ondersteunen bij het oplossen van knelpunten en het verzilveren van kansen. De genoemde rollen zijn:

- **Facilitator** — versnellen vergunningen, maatwerk bieden, duidelijke en uitlegbare kaders, optreden als gebiedsregisseur.
- **Partner** — meedenken met agrariërs op individueel niveau, bedrijfsbezoeken.
- **Voorlichter en ambassadeur** — het belang van landbouw uitdragen naar burgers en binnen gemeentelijk orgaan; imago van de sector verbeteren.
- **Vereenvoudigen** — stapeling van regels verminderen, administratieve lasten terugdringen.
- **Omgevingsbeheerder** — bestemmingsplannen, onderhoud en beheer (onkruid, ganzen), prioriteren van kleinschalige ondernemers.
- **Coördinator van lokale projecten** — ketens samenbrengen bv. t.b.v. voedselknooppunten, in samenspraak met agrarische ondernemers locatie bepalen voor gezamenlijke mestvergisters of energieprojecten.

Naast bovenstaande open antwoordopties is via een gesloten meerkeuze vraag ook gevraagd naar de rol van de gemeente in de ontwikkeling van de landbouw in het landelijk gebied. Duidelijk bovenaan met 54 stemmen (70%) staat beleidsontwikkeling en regelgeving. Gevolgd door communicatie en betrokkenheid vergroten (29 stemmen) en ondersteunen van duurzame initiatieven (27 stemmen).

Hoofdstuk 4

Conclusies

Uit de gecombineerde analyse van CBS-gegevens, KvK-informatie en de enquête onder agrarische ondernemers komt een coherent en herkenbaar beeld naar voren van de landbouwsector in de gemeente Purmerend. De sector is in beweging, en blijft — ondanks een afname in het aantal bedrijven — een stabiele en bepalende drager van het landelijke gebied.

Het totaal aantal bedrijven is de afgelopen twintig jaar duidelijk gedaald, maar het areaal cultuurgrond is grotendeels in stand gebleven. Dit wijst op schaalvergroting en herverdeling van grond, waarbij melkveehouderij

dominant blijft in het agrarisch profiel van de gemeente. De dynamiek van het grondgebruik, mede door tijdelijke inhuur en door aankoop van grond door bedrijven van buiten de Beemster, bevestigt dat de sector zich voortdurend aanpast aan marktomstandigheden en teeltrisico's.

De uitkomsten van de enquête laten zien dat de continuïteit op de korte termijn redelijk geborgd is: veel ondernemers zetten hun bedrijf voort op huidige schaal, investeren in groei of bereiden een bedrijfsopvolging voor. Op langere termijn overheerst echter onzekerheid. Ondernemers ervaren knelpunten in regelgeving, vergunningverlening, beleidsconsistentie en financiële ruimte voor investeringen. Ook landelijke ontwikkelingen zoals stikstofbeleid en derogatie¹¹ spelen hierin een grote rol en bieden blijvend onzekerheid.

In gemeente Purmerend zien we dat de akkerbouw in de loop der jaren gestaag in aantallen hectares afneemt, evenals de tuinbouw, terwijl het totaal aantal ha cultuurgrond (nog) redelijk stabiel blijft. De cultuurgrond in de Beemster die verdwijnt komt vrijwel geheel voor rekening van woningbouw.

Melkveehouderij is het meest aanwezig en lijkt dat op middellange termijn ook te blijven, dankzij verwachte opvolging. Dit is een essentiële voorwaarde voor de continuïteit, naast economisch gezonde bedrijfsvoering. Opvolging is voor akkerbouwbedrijven in de Beemster veel minder zeker en daarmee lijkt de weg vrij voor verdere afname van het

¹¹ Derogatie: ontheffing van een wettelijke norm: Nederland heeft tot 2026 een uitzonderingspositie gekend binnen de EU ten aanzien van de standaardnorm van dierlijke mest per ha per jaar. De Europese wettelijke norm is 170 kg N/ha. Met de derogatie konden boeren tot 250 kg N/ha mest op eigen land gebruiken.

aantal akkerbouwbedrijven. Vanuit oogpunt van voedselzekerheid, teeltrotatie en economische balans is behoud van akkerbouw wel een aandachtspunt. De glastuinbouw is zeer klein in omvang en lijkt geen perspectief te zien voor de toekomst, als gevolg van o.a. gestegen energieprijzen en gebrek aan opvolging. Ook de tuinbouw op open grond, daalt gestaag, waarbij het verbouwen van tuinbouwgroenten een sterke opleving laat zien. Dit is te verklaren doordat bedrijven buiten het gebied, met grond in de Beemster, meer tuinbouwgroenten zijn gaan verbouwen. In de Purmer komt de agrarische activiteit nog maar voor rekening van 2 bedrijven; door oprukkende industriële bedrijvigheid en woningbouw verdwijnt daar langzaam maar zeker de landbouw.

Er is duidelijk draagvlak voor verdere verduurzaming, innovatie en samenwerking in het gebied, evenals voor het versterken van de rol van landbouw als beheerder van het karakteristieke open cultuurlandschap. De sector ziet blijvende kansen voor agrarische productie, landschapsbeheer, energietransitie en keteninitiatieven, maar benadrukt dat deze alleen kunnen worden gerealiseerd met voldoende beleidsvrijheid en een voorspelbaar ontwikkelkader.

Een rode draad in de consultatie is de belangrijke rol die de gemeente volgens de ondernemers speelt. Zij zien de gemeente als een onmisbare schakel bij het behoud en de bescherming van het agrarisch ondernemerschap. Dat vraagt wel om moed om duidelijke keuzes te maken voor het landelijk gebied: heldere en ondersteunende beleidskaders, snellere en meer praktische vergunningverlening, ruimte voor ondernemerschap en innovatie. Met een regierol waarin de gemeente zichtbaarheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid toont. Dat vraagt ook

om de keuze om gemeentelijk beleid vorm te geven dat faciliterend is en bijdraagt aan versterking van het agrarisch ondernemerschap. Met als startpunt inzet op en betrokkenheid bij de ontwikkeling van een gezamenlijke visie op het landelijk gebied waarin agrarische productie, behoud van erfgoed en maatschappelijke opgaven worden samengebracht.

Kort samengevat

De sector blijft essentieel voor agrarische productie, economische bedrijvigheid, behoud van Werelderfgoed en de landschappelijke waarde. Op korte termijn is de vitaliteit aanwezig, maar op langere termijn is ondersteuning nodig om perspectief te behouden. De gemeente kan daarbij nadrukkelijk het verschil maken door een duidelijk, betrouwbaar en voorspelbaar beleid te voeren dat ruimte biedt voor ondernemerschap, met meer tempo in vergunningverlening, maatwerk waar mogelijk en samenwerking bij duurzame ontwikkeling, gebaseerd op een gezamenlijke visie voor het landelijk gebied.

Hoofdstuk 5

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbeveling is om een gemeenschappelijke richting te bepalen voor de toekomst, samen met agrarische ondernemers, voor het agrarisch buitengebied. Met mogelijk 3 verbindende principes: de boer als beheerder van het agrarisch landschap én het cultureel erfgoed én als agrarisch producent. Ruimte voor ondernemerschap en een faciliterende gemeente zijn daarin de dragers. Behoud kan alleen door ontwikkeling. Stilstand is achteruitgang. Gemeentelijk beleid dient faciliterend te zijn aan een duidelijke ontwikkelrichting. Met realistische verwachtingen en ruimte voor blijvende onzekerheden. Er is draagvlak voor samenwerking, maar er is óók een regisseur nodig. Hou vast aan een ontwikkelrichting, ook als landelijk of provinciaal beleid belemmerend werkt. Maak duidelijk hoe de gemeente wil en kan bijdragen en in welke rol, aan de hand van een op te stellen agenda voor een gezamenlijke uitwerking van het Agrarisch Perspectief van gemeente Purmerend, leidend tot een gedragen visie op het landelijk gebied.

Hieronder volgt een aantal praktische aanbevelingen/inspiratie ideeën per thema, opgesplitst in aanbevelingen voor Gemeente Purmerend en voor het agrarisch buitengebied. Een aantal van de genoemde aanbevelingen zijn gebaseerd op de inbreng van agrarische ondernemers, tijdens de teruggoppelingsavond van de uitkomsten van de enquête. Zij zouden ook

een goede basis kunnen vormen voor een op te stellen gezamenlijke agenda.

Aanbevelingen voor Gemeente Purmerend

1. Regeldruk en vergunningverlening

Acties:

- Introduceer een Agrarisch Vergunningenspreekuur (bijv. 1x per maand) waar ondernemers laagdrempelig vragen kunnen stellen en lopende aanvragen kunnen bespreken.
- Behoud een vaste agrarische gebiedsregisseur/accountmanager die trajecten volgt, voor de gewenste resultaten zorgt, knelpunten wegneemt en voor interne afstemming zorgt. Dit vraagt specifieke kennis en het hebben van een dergelijke persoon biedt grote meerwaarde, volgens de agrarische ondernemers.
- Publiceer een 'Handreiking Agrarische Vergunningen' met duidelijke stappen, voorwaarden en voorbeelden van wat wél en niet kan binnen erfgoed- en ruimtelijke kaders. Voorkom dat de indruk ontstaat dat de gemeente met 2 maten meet.
- Start een reeks interactieve werksessies. Waarin agrarische ondernemers en ambtenaren verduidelijking zoeken in het gedachtegoed achter de 11 Gouden Regels en vandaaruit de vertaling maken naar ruimtelijke ontwikkelingen en hedendaagse bedrijfsvoering in de 'werkpolder'. Verbeter daarmee de toepassing van de regels, in praktische zin zodat duidelijkheid ontstaat, o.a. over passende innovatieve energieoplossingen.

2. Ontbreken van ruimte en ontwikkelmogelijkheden

Acties:

- We hebben vastgesteld dat het huidige bestemmingsplan niet goed aansluit bij de wensen van agrarische ondernemers. Stel een werkgroep samen, die zich buigt over concrete aanpassingen die beter aansluiten.
- Voer een pilot 'Ruimte voor Agrarische Verbreding' uit, waarbij voor een specifiek bedrijf maatwerk wordt toegepast voor gewenste nevenactiviteiten die nu niet in het bestemmingsplan passen.
- Doe een realistische uitspraak over de blijvende beschikbaarheid van grond voor agrarische activiteiten en of/hoe cultuurgrond beschermd kan worden. Wees duidelijk over de 'dreiging' van verdere afname van beschikbaarheid ten behoeve van met name woningbouw, zodat er rust en meer zekerheid is over de toekomst.

3. Kosten & rendement, financiële druk

Acties:

- Start een stimuleringsregeling voor kleine verduurzamingsmaatregelen, zoals zonnepanelen op daken, waterbesparing of erfvergroening.
- Ondersteun boeren bij het aanvragen van provinciale en landelijke subsidies, door middel van een loket of helpdesk.
- Onderzoek mogelijkheden voor gemeentelijke cofinanciering van gezamenlijke projecten (energiehubs, mestvergisters, voedselknooppunt).

4. Communicatie, relatie, waardering en vertrouwen

Acties:

- Organiseer jaarlijkse gebiedsbijeenkomsten waarin agrariërs, gemeente, HHNK en provincie ontwikkelingen bespreken.
- Zorg voor juiste beeldvorming bij de nieuwe gemeenteraad over het Werelderfgoed, met als doel een goed onderscheid te kunnen maken tussen ruimtelijke kwaliteiten en Werelderfgoed kernkwaliteiten en de betekenis daarvan.
- Onderzoek welke rol Gemeente Purmerend met betrekking tot de uitvoering van stikstofbeleid kan spelen. Kijk of een minder afwachtende rol mogelijk is, zet in op verbinden en plannen proactiever begeleiden door bijvoorbeeld mee te denken over wat ruimtelijk en milieutechnisch mogelijk is.

Aanbevelingen voor samenwerking tussen gemeente Purmerend, LTO, HHNK en agrarische ondernemers in het buitengebied

- Plan een structurele rondes bedrijfsbezoeken, waar indien gewenst ook beleidsadviseurs Ruimtelijke ordening, Economie en Duurzaamheid en vergunningverleners bij aanwezig zijn. Denk ook aan een gemeentelijke communicatiemedewerker en een teamleider Buitenruimte, met betrekking tot beheer van wegen, bermen en sloten en doorstroming van (agrarisch) verkeer. Wissel de samenstelling af met regionale partners, zoals LTO, Provincie Noord-Holland en HHNK, afhankelijk van het onderwerp.
- Start een publieksprogramma 'Van Boer tot Bord' om de rol van de agrarische sector zichtbaar te maken richting inwoners.

- Start campagnes ter ondersteuning van verkoop van lokale producten, benadruk het belang van voedselproductie.
- Onderzoek met elkaar wie welke rol neemt in de aanpak van ganzenbeleid.
- Onderzoek wat waterbeheer en waterkwaliteit, klimaatverandering en extreme weersomstandigheden betekenen voor de toekomst van het agrarisch ondernemerschap in het landelijk gebied.

Aanbevelingen voor het agrarisch buitengebied:

Wij benadrukken dat ondernemers zelf ook een belangrijke rol en positie hebben. Het is duidelijk dat er grote uitdagingen en onzekerheden zijn, die zorgen oproepen. Tegelijkertijd willen ondernemers vooruitkijken, keuzes maken. Vanuit dat perspectief kan actief onderzocht worden waar ondernemers wél invloed hebben en hoe die invloed met de gemeente kan worden versterkt. Een aanbeveling voor het agrarisch buitengebied is dan ook om zich te organiseren, zodanig dat meer regie gevoerd kan worden over de eigen toekomst.

Dit kan door bijvoorbeeld een actieve groep op te richten met daarin zowel jonge als ervaren agrariërs als een mix van akkerbouw, veeteelt en tuinbouw. Deze richt zich op het behartigen van de belangen van de agrarische ondernemers en het verkleinen van de kloof tussen stad en platteland. Dit kan door het organiseren van initiatieven om daarmee de gemeente (en maatschappij) op vaste basis te voeden. Denk aan de eerder genoemde bedrijfsbezoeken. Belangrijk is dat deze groep door de gemeente én de agrarische ondernemers in het gebied zelf erkend wordt. Zodat gezamenlijk invulling gegeven wordt aan een leidende en

toekomstgerichte agenda die bijdraagt aan het realiseren van een gemeenschappelijke ontwikkelrichting.

We eindigen dit rapport met een oproep van een agrarisch ondernemer, tijdens de terugkoppelingsavond van de enquête:

‘Gebruik dit rapport niet als een eindpunt, maar als een vertrekpunt.’

Water, land & Dijken

Slenkstraat 70 | 1441 MS Purmerend

info@waterlandendijken.nl

waterlandendijken.nl